

Handläggare
Hanna Markkula
Telefon: 08-508 36 235**Till**
Äldrenämnden
den 23 april 2019

Remiss av Institutet för språk och folkminnets rapport Språkcentrum för nationella minoritetsspråk

Svar på remiss från Kommunstyrelsen – dnr 2019/487

Förvaltningens förslag till beslut

Äldrenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Margareta Östrand
tf. Förvaltningschef

Sammanfattning

Regeringen har gett Institutet för språk och folkminnen i uppdrag att utreda formerna för hur språkcentrum för finska och meänkieli kan organiseras samt utreda förutsättningarna för motsvarande funktioner för jiddisch och romani chib.

I delrapporten ”Språkcentrum för nationella minoritetsspråk”, som har remitterats bland annat till Stockholms stad, föreslås att språkcentrum för finska och meänkieli inrättas inom institutet. Språkcentrumet för finska placeras i Uppsala och centrumet för meänkieli placeras i Kiruna och Övertorneå. Språkcentrumens uppgifter är bland annat att främja och stimulera ökad användning av finska och meän-kieli, bistå med sakkunskap och utveckla metoder för att bruka språken. Äldreförvaltningen ställer sig positiv till utredningens förslag om inrättande av språkcentrum då det finns ett behov av språk-revitaliserande insatser för dessa språk. Äldreförvaltningen ställer sig även positiv till språkcentrum som modell för språkrevitalisering.

Bakgrund

Sveriges fem nationella minoriteter är samer, som också är ett urfolk, sverigefinnar, tornedalingar, romer och judar. Minoritetsspråken är samiska, finska, meänkieli, romani chib och jiddisch. De har funnits i Sverige under lång tid och är en del av det svenska kulturarvet.

Lagen om nationella minoriteter innebär bland annat att minoritetsspråken ska skyddas och främjas och de nationella minoriteterna ska kunna behålla och utveckla sin kultur. Utöver detta finns särskilda rättigheter som gäller i de så kallade förvaltningsområdena för finska, meänkieli och samiska.

I propositionen *En stärkt minoritetspolitik* (prop. 2017/18:199) konstaterar regeringen att språk och kultur är kärnan i de nationella minoriteternas identitet. En omfattande språkbytesprocess till svenska har dock påtagligt minskat antalet språkbärare och vissa språk är i dag hotade. I riksdagsskrivelsen *Nystart för en stärkt minoritetspolitik* anförts att utan insatser för att bevara och revitalisera¹ minoritetsspråken upphör de på sikt att existera som levande språk med förlust av kulturell identitet för de som tillhör de nationella minoriteterna. I delbetänkandet *Nästa steg? Förslag om en stärkt minoritetspolitik* (SOU 2017:60) görs bedömningen att en modell med språkcentrum är ett verktyg för att åstadkomma språkrevitalisering.

Regeringen beslutade den 28 juni 2018 att ge Institutet för språk och folkminnen i uppdrag att utreda formerna för hur språkcentrum för finska och meänkieli kan organiseras och utreda förutsättningarna för motsvarande funktioner för jiddisch och romani chib.

Kommunstyrelsen har remitterat Institutet för språk och folkminnens rapport "Språkcentrum för nationella minoritetsspråk" för yttrande till stadsledningskontoret, kulturnämnden, utbildningsnämnden, äldre- och socialnämnden samt Farsta, Hässelby-Vällingby och Södermalms stadsdelsnämnder. Stockholms stad är en av 54 remissinstanser. Yttrandet ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast *den 13 maj 2019*.

Ärendet

I denna första delrapport har utredningen inriktats på att utarbeta konkreta förslag på hur språkcentrum för finska och meänkieli kan organiseras. I utredningen redogörs för nuläge och behov av språkrevitaliserande insatser för de fyra nationella minoritetsspråk som

¹ Språkrevitalisering innebär att återuppliva ett hotat minoritetsspråk i syfte att öka dess användning. Revitalisering handlar om att utveckla verktyg och metoder för att öka antalet talare av språket

uppdraget omfattar. Vid genomförda samråd har flera organisationer och språkbärare pekat på ett omfattande behov av satsningar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken där situationen bedöms som särskilt akut för vissa varieteter av meänkieli och romani chib.

Sedan 2010 har språkcentrum använts som modell för språkrevitalisering med inom det samiska förvaltningsområdet med Sametinget som huvudman. En utvärdering visar att centrumet har varit uppskattat och framgångsrikt trots relativt små resurser och få medarbetare.

I institutets utredning framkommer att det finns stor beredskap bland språkbärarna och deras organisationer för språkcentrum som modell för revitalisering av både finska och meänkieli. Institutet bedömer därför att förutsättningarna är goda för inrättandet av språkcentrum för dessa två språk. När det gäller jiddisch och romani chib återkommer institutet till förslag på åtgärder i kommande slutrapport. Institutet för språk och folkminnen föreslår sammanfattningsvis att:

- Språkcentrum för finska och meänkieli inrättas med institutet som huvudman.
- Språkcentrumet för finska placeras i Uppsala och språkcentrumet för meänkieli placeras på två orter inom förvaltningsområdet, Kiruna och Övertorneå.
- För att säkra minoriteternas medverkan, delaktighet och inflytande över verksamhetens inriktning knyts en styrgrupp med representanter från minoriteterna till respektive språkcentrum.
- Språkcentrumen ska aktivt främja och stimulera ökad användning av finska och meänkieli i samhället, bistå med sakkunskap och utveckla metoder för att stärka minoritetens förutsättningar att bruka och återta språket samt sprida kunskaper om revitalisering. Barn och unga ska särskilt prioriteras och insatserna ska utgå från minoriteternas behov av revitaliseringsinsatser.
- Språkcentrumet för meänkieli ska även stödja den pågående självidentifikationsprocessen hos olika grupperingar inom minoriteten.
- Det sverigefinska språkcentrumet och språkcentrumet för meänkieli bemannas med fyra respektive fem heltidstjänster.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom äldreförvaltningen. Samverkan med de fackliga organisationerna har skett i förvaltningsgruppen den 16 april

2019. Kommunstyrelsens pensionärsråd har tagit del av ärendet den 14 april och socialnämndens, äldre- och funktionshinderfrågor den 16 april.

Förvaltningens synpunkter

Stockholms stad ingår sedan år 2010 i förvaltningsområdet för finska och sedan år 2019 för samiska och meänkieli. Det ger sverigefinnar, samer och tornedalingar särskilda rättigheter i staden.

Äldreförvaltningen samråder regelbundet med företrädare för minoriteterna och arbetar på olika sätt med språkfrämjande insatser såsom information- och kultursatsningar inom äldreomsorgen, hittills på finska.

Det finns ett behov av språkrevitaliserande insatser för de nationella minoritetsspråken varför äldreförvaltningen ställer sig positiv till utredningens förslag till inrättande av språkcentrum för finska och meänkieli. Utan särskilda insatser för att bevara och revitalisera minoritetsspråken riskerar de på sikt att försvinna som levande språk.

Mot bakgrund av utvärderingen av det samiska språkcentret ställer sig äldreförvaltningen även positiv till språkcentrum som modell för språkrevitalisering. Språkcentrum för finska och meänkieli kan, liksom för samiskan, blir ett nav för samordning och samarbete och ett led i att synliggöra språkfrågan. I detta sammanhang är det positivt att språkcentrumen får en statlig myndighet som huvudman vilket borgar för stabilitet, kontinuitet och långsiktighet i arbetet.

Som det framgår av ärendet ska språkcentrumet även ha ett uppdrag att stödja offentliga aktörers arbete. Det offentliga har en viktig roll i skyddet av minoritetsspråken och äldreförvaltningens förhoppning är att språkcentrumen kan vara ytterligare en motor i detta arbete, inte minst för de kommuner som ingår i förvaltningsområdena.

Språkcentrumen ska aktivt främja och stimulera ökad användning av finska och meänkieli. Äldreförvaltningen anser att det kan vara relevant att bredda centrumens uppdrag till att i viss mån även omfatta kunskapsspridning riktad till allmänheten. Om kunskapen och förståelsen ökar i samhället gynnas sannolikt minoritetsspråkens legitimitet vilket stärker minoritetens förutsättningar att bruka språket.

Arbetet med att skydda de nationella minoriteterna motverkar diskriminering på grund av etnicitet och ger människor förutsättningar att delta i samhället på lika villkor. Däremot bedöms inte detta ärende, varken direkt eller indirekt, ge konsekvenser för invånarna beroende på om de är kvinnor eller män.

Bilaga

Remiss av Institutet för språk och folkminnets rapport
Språkcentrum för nationella minoritetsspråk